

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem ima v torek, dne 25. marca t. l., predpoludne ob pol 9. uri v Celju, v okoliški šoli odborovo sejo.

Učiteljsko društvo za svetolenarski okraj je imelo svoj občni zbor 2. marca 1913 pri Sv. Trojici v Slov. Gor., ki je bil sklepčen. Večina nenavzočih tovarišev in tovarišice se je opravičila, le od Sv. Jurja v Slov. gor. ni bilo nobenega glasu. In res, naj si bo zborovanje pri Sv. Trojici ali pri Sv. Lenartu, teh gospodov pač ni. Zalostno dovolj! — Ker je tovariš predsednik Maurič bolan, odpravi zborovanje podpredsednik tov. Kranjc. Pozdravi došle ure, posebno pa še goste tov. Cincetovo Lenico in tovarišico Matkovo, tovariša Janzekoviča in phil. Kovačiča. Tajnik prečita zadnji zapisnik, ki se odobri. Iz letnega poročila tajnikovega je razvidno, da je šlo družstvo koncem 1912. leta 26 rednih in 3 častne članice. Zborovanj je bilo 4. Blagajnik omenja, da je še nekaj tovarišev, ki dolgujejo lansko udnino. Tem gospodom se je lani črtala zaostala udnina do leta 1912, meneč, da bodo dotični vsaj od slej naprej redno plačevali, toda vse tiho. Sklenilo se je, da se dotični (3) sploh do plačanja dolga ne bodo šteli kot ude. Za tem se je vršila volitev. Bolni tovariš predsednik Maurič se je odpovedal predsedništvu, ker se pa upa, da se bo njegovo zdravje izboljšalo, je na zahtevo vseh zborovalcev to mesto prevzel iznova. Odbor je sledeči: Predsednik tov. Maurič (Sv. Trojica), podpredsednik tov. Kranjc (Sv. Barbara), blagajnik tov. Kovačič (Sv. Trojica), tajnik tov. Čuček (Sv. Anton). Predavanje, ki je bilo na dnevnem redu, se zaradi pozne ure preloži na prihodnje zborovanje. V pokoj stopivši tovarišice se sklene poslati priznanje zaradi njenega delovanja pri društvu. Pošljeta se tudi častitki gospodi Lavtarju povodom imenovanja šolskim svetnikom in gosp. Schmoranzlerju povodom imenovanja profesorjem. Govorilo se je tudi o Mohorjevi družbi; tov. Klemenčič predlaga, sledečo resolucijo: Z ozirom na to, da je Mohorjeva družba za obmejne kraje velike važnosti, ker bi bila večina hiš na meji, kjer se tudi slovenski pčuk v šoli zanemarja, brez vsake slovenske knjige, naj učiteljsko za sedaj še ne izvaja konsekvenc, ampak se naj zadovolji s primerno častno izjavo, da družba ta napad obžaluje. — S tem je bilo zborovanje končano. Daj Bog, da pri prihodnjem zborovanju 1. maja pri Sv. Lenartu že vidimo tudi one, ki smo jih do sedaj navadno pogrešali.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo v nedeljo, dne 2. marca t. l. v Velenju po običajnem vzpredu. Društveni predsednik tov. Koropec pozdravi navzoče članice, posebno pa 2 prisotna gosta tov. Hergota iz Škornega ter tov. Šilaha iz Petrovč. Tov. Hergot se prijavi nato kot novi član našega društva, katerega predsednik še posebno pozdravi kot dobrodošlega v naši organizaciji. Nato preide na dnevni red. Zadnji zapisnik o občnem zboru se prečita in odobri. Izmed dopisov je zbuljal največ pozornosti pregled tovarišev naročnikov na »Zvezme« liste v tukajšnjem okraju. »Učiteljski Tovariš« ima v našem okraju izmed 31 učnih oseb le 11 naročnikov. »Popotnik« komaj 9 naročnikov. Pri tem edinem našem pedagoškem listu pogrešamo mnogo šol, pa tudi posameznike, ki bi si ga lahko naročili. Tovariši in tovarišice! Pokažimo svojo stanovsko zavest dejansko s tem, da postanemo zvesti naročniki Zvezinih listov. Oklepnino se jih posebno sedaj, ko se je vrgel klerikalni zmaj z vsjo silo na naša stanovska lista, da jih ugonobi! — Ker blagajnik na zadnjem občnem zboru ni mogel skleniti računan. Je podal danes stanje naše blagajnice. Dohodkov je bilo v pretečenem letu 255,39 K, vseh izdatkov 209,48 K, preostane čistih 45,91 K. Pregledovalca računov sta našla račune v popolnem redu, nakar se je blagajniku izrekel absolutorij. Za prihodnje zborovanje se je določil 3. april t. l., takrat izletimo v St. Ilj ob slabem vremenu ostanemo v Velenju. — ik.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer je zborovalo dne 6. marca pri Sv. Križu. Zborovanje je bilo jako dobro obiskano, udeležilo se ga je 31 članov in več gostov. Posebno častno je bilo zastopano učiteljsko gornjeradgonskega okraja, ki se ni ustrašilo daljnega pota, dočim so izostali naši najbližnji sosedji ob železici. Po pozdravnih besedah se je spominjal tov. predsednik rajnega tovariša J. Karba. Bil je znan kot dober učitelj in tovariš. Sodeloval je pri vseh društvenih in kazal osobito v prejšnjih letih, pred boleznijo mnogo agilnosti, a žel je za ves trud malo. Dokaz za to nam je bil njegov pogreb. Društva, v katerih se je trudil, so pozabila nanj, manjkalo je celo več njego-

vih ljutemskih tovarišev. Rajniki je bil pač samo učitelj, ki ga pa hočemo ohraniti v dobrem spominu. V nadaljnjih besedah izrazi predsednik sožalje tov. ge. Fürstovi na izgubi očeta. Da počastimo Karbov spomin, predlaga tov. Kryl, naj daruje društvo Družbi sv. Cirila in Metoda v ta namen 20 K, kar se je takoj sprejelo. Tov. Zacherl izrazi zahvalo ge. Karbove vsem onim tovarišem, ki so se udeležili pogreba. Po obravnavanju raznih dopisov je prešlo zborovanje preko referata tov. Tomažiča, ki je moral izostati z ozirom na pozen čas, na točko: slučajnosti. Tukaj je izzvalo posebno živahen razgovor poročilo blagajnikovo o društveni blagajnici. Po predlogu tov. Cvetka sklene društvo častitati g. šol. svetniku Lavtarju na odlikovanju. Tov. Sprager poziva, naj bi delovali po zgledu naših gornjestažerskih tovarišev na to, da bi občinski odbori in druge javne korporacije zahtevale od dežele izboljšanje naših gmotnih razmer. V debati, ki se je otvorila o tem vprašanju, pa se je konstatiralo, da imajo naše javne korporacije žalibog premalo smisla za take izjave, in je upanje na kak uspeh precej ilusorično. Pribilo se je na mestu tudi, da so krivci teh naših razmer Nemci, ki nam niso dali nikdar potrebnih šol. Zborovalci so sprejeli na to sledečo resolucijo: »Učiteljsko, zbrano na zborovanju učiteljskega društva za politični okraj Ljutomer, pozivlja državne poslance, naj delujejo na to, da se od države deželam pripadajoče dotacije porabijo v izboljšanje učiteljskih plač, deželni poslanci pa naj store skoraj konec obstrukcij in brezupnemu položaju učiteljskega. H koncu opozarja tov. Cvetko na Kolinsko kavino primes, in omenja, da pošilja ravnateljstvo tvornice šolskim vodstvom na željo brezplačno lične omarice za učila. Prihodnje zborovanje se določi za sredi aprila pri Mali Nedelji.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. marca 1913 v Sl. Bistrici. Udeležba je bila povoljna, zakaj štiri petine društvenikov je bilo prisotnih in najstarejši učitelji našega okraja so prihiteji poslušali prezanimivo predavanje g. prof. dr. Pivka. Opaža pa se, da se mladi naraščaj nekako izogiblje vsakemu stiku z nami starejšimi. Kaj to ni čudno? V šoli pač menda tudi oni uče jim izročeno mladino, kako lepa in potrebna je sloga in edinstvo, da je le v slogi moč; gotovo vedo tudi oni, da bomo le z združenimi močmi in z združenim delom dosegli to, po čemer vsi tako koprimo, a v njih praksi pa taka prikazen in to ravno tam, kjer gre za naš ugled, za našo čast in naš dobrobit.

Naslednje poročilo o zborovanju. Predsednik presrečno pozdravi navzoče, osobito pa g. dr. Pivka, ki je navzlic dejstvu, da je bil obenem vabljen kot predavatelj na tri strani, vendar ustregele prošnji našega društva.

Na imenovanju prof. g. L. Lavtarja šolskim svetnikom je predsedništvo odlikovancu čestitalo in se je le ta pismeno zahvalil ter želi, da bi vzkliklo seme, ki ga je zasejal.

Gospodarska zadruga v Celju piše, naj bi društvo svojo gotovino položilo pri njej kot fond, kjer bi se obrestoval po 5 odstotkov.

Nato poda predsednik besedo g. prof. dr. Pivku. Izvolil si je temo: »Šolstvo na Bolgarskem«. Torej skrajno aktualno in zanimivo vprašanje. V več kakor uro trajajočem, skrajno premišljenem in podrobnem govoru nam je g. govornik očrtal šolsko upravo in nje izvrševanje na Bolgarskem. Bolgarska je izključno agrarna država, in sicer vrtnarska. Žita se prideluje le toliko, kolikor ga doma porabijo. Vrtinarski pridelki se namenjeni za izvoz in se je izvoz v štirih letih, to je od 1900 do 1904, povzdignil od 52 milijonov do 400 milijonov levov. Zaradi tega je tudi šolstvo urejeno tako, da služi najbolj agrarnim smotrom. Samo dečki so šoloobvezni, deklice pohajajo šolo le prostovoljno, in sicer jih hodi redno 48 odstotkov. Literarnemu pouku je odmerjena na dan le polururina ura, ves drugi čas je namenjen poljedelskemu pouku. Temeljna plača učiteljev je 4000 levov, torej je bolgarski učitelj najboljši plačan v vsej Evropi! Učitelji imajo pristop na univerzo in tako se lahko razume dejstvo, da so bili in so večidel vsi vodilni možje na Bolgarskem sprva ljudskošolski učitelji. Tako je mnogimimenovani Bobčev: učitelj, profesor, zdravnik, inženir, major, politični kaznjeneec, žurnalista itd. Žensko šolstvo sila napreduje, tako da se je bati na tem polju nadprodukcije. Vse to in še več drugega, vse podprto z natančnimi, podrobnimi, zanimivimi podatki nam je razvijal govornik, za kar ga je plačal hrupen plask in pa predsednikova toplja zahvala.

Blagajnik poroča, da je bilo leta 1912. dohodkov: 71:04 K, preostanek 1911 9:04 K, skupno 80:08 K, izdatkov 62:38 K, gotovina 8:66 K. Po pregledu računov dobi blagajnik absolutorij.

Nato se stori sklep, da se učiteljsko društvo obrne na okrajni zastop slovenjebistriški s prošnjo, da v primerni resoluciji stopi pred deželni zbor in odbor ter zahteva delovanje deželnega zbora in rešitev preperečega učiteljskega krušnega vprašanja. — Obenem se zaveže sleherni delovati na to, da se v raznih zastopih, odborih in korporacijah store prejkotslej izjave v prilog regulacije učiteljskih plač. — Ob koncu zborovanja se še predsednik poslovi od tovarišic Gorican M. in Wester A. Prva pride na novo mesto v Pristovo, druga pa sploh zapušča učiteljski stan. Poudarja obžaljujoč, da z njima izgubi društvo dva značaja. Prihodnje zborovanje bo prvi četrtek v juniju, in sicer kot izlet v Poličanah.

Kozjansko učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 16. t. m. 1913, ob 2. uri popoldne v Kozjem. Vzpred: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Poročilo o društvenem delovanju v letu 1912. 4. Poročilo blagajničarke o društvenem gmotnem stanju. 5. O predavanjih na kmetijskem tečaju v St. Jurju ob j. ž. (Poroča tov. A. Lovše.) 6. Volitev odbora. 7. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo ob pičli udeležbi dne 2. marca 1913 po že poročanem dnevnem redu na Zidanem mostu. Kakor že večkrat, tako so nam tudi tokrat bili tovariši in tovarišice, ki delujejo na najbolj oddaljenih šolah — zgled stanovske zavednosti. Svojo odsotnost je opravičilo pet tovarišev. — V pozdravnem govoru se spominja tov. predsednik žalostnih razmer, v katerih je živeti učiteljsko. Učitelj je poklican, da izobrazi in privede svoje učence do one stopnje, ki jim bo pozneje služila kot opora v pridobivanju vsakdanjega kruha za vse življenje. On je poklican, da vzgoji državi zvestih podanikov in dobrih vojakov. A plačilo? Do danes je izostalo! Večina odločujočih korporacij gre preko učiteljskih zahtev na dnevni red. Zaradi tega dejstva se je zdramilo učiteljsko ter pričelo odločen boj za svoje pravice — svoj kruh. Pričelo je zbirati okrog sebe ljudstvo, zavedajoč se, da se da le s pomočjo ljudske mase doseči dovoljen uspeh. Kaj pa naše društvo? Današnje število zborovalcev kaže, kako brezbržni in malomarni smo napram samemu sebi! Zavednemu učitelju naj ne bo samo dovolj, da je na papirju član učiteljskih društev, da plačuje redno svojo letnino, ampak glavno mu bodi, da je jeklen člen organizatorijske verige in da nikoli ne zamuja stanovskih sestankov. Vsak boj stane žrtev! A uspešno se bomo le borili, ako stojimo tesno, ramo ob ramo, ter smo edini v vsem svojem postopanju. In kje naj si zato dobimo potrebnih iniciativ, ako ne v lastni organizaciji? Le s podrobnim delom in njega poučevanjem na zborovanjih nam bodo uspehi zagotovljeni. Nihče naj ne bo parasit na učiteljskem telesu, ki le čaka, kako bi se okoristil z delom in uspehi svojih tovarišev! Izgubiti tako nimamo ničesar! — Došli dopisi se prečitajo in rešijo. Predavanje tov. Pukmeistera o temi: »Čebelarstvo in šola« je bilo strokovnjaško. Končni aplavz je pričal, da se mu je izpolnila nada, zbuditi zanimanje navzočih za »medene muhe«. Izrazila se je želja, naj bi dal tov. predavatelj ponatisniti svoj referat v kak gospodarski list. — Sklene se, čestitati g. prof. L. Lavtarju k imenovanju šol. svetnikom, da se vrši prihodnje zborovanje dne 4. majnika t. l. v Trbovljah-Vodah, se naprosi kak strokovnjak, ki bi predaval o enotnem sl. pravopisu, ter da se po možnosti oživotvori pevski zbor. Z željo na polnoštevilno snidenje v Trbovljah zaključijo tov. predsednik zborovanje.

Književnost in umetnost.

Z občnega zbora Matice Slovenske. Slovenska Matica je imela v nedeljo dopoldne v mestni posvetovalnici v Ljubljani svoj občni zbor. Matica je bila ustanovljena dne 8. marca 1863, pri neki »Besedi« v Ljubljanski čitalnici; praznuje torej 8. marca svojo petdesetletnico. Občni zbor je posetil tudi vseučilišni profesor dr. Bazala kot zastopnik Matice Hrvatske. Matica je štela v preteklem letu 3667 članov. Zapuščina vseučiliškega profesorja dr. Štreklja obsega: Narodne pesmi, 9 debelih zvezkov »umetnih pesmi«, nepopolne zbirke pravljic, pregovorov, novih besedi, zgodovino slovenske slovnice, bogato knjižnico in drugo. Matica si je zasigurala narodne pesmi in upa dobiti tudi zbirke pravljic in pregovorov. Dela za zemljevid slovenske zemlje gredo proti koncu. Ustanovi se letos nov društveni odsek, ki se bo pečal s slovenskimi narečji. Dohodkov je bilo leta 1912. 19.038 K 35 v., izdatkov pa 13.148 K 9 v. — V odbor so bili izvoljeni: ravnatelj dr. Janko Bežjak (Gorica), prof. dr. Anton Breznik (St. Vid nad Ljubljano),

F. S. Finžgar (Sora), prof. dr. Josip Debevc, Egelbert Gangl (Idrija), Fran Govekar, Dr. Drag. Lončar (Idrija), Fran Milčinski, dr. Matija Murko (Gradec), prof. dr. P. Pestotnik, prof. dr. Ljudevit Pivko (Maribor), prof. Stefan Podboj (Celovec), notar Luka Svetec (Litija), kontrolor Anton Trstenjak, ing. chem. Jakob Turk. — Za častnega člana Matice je bil imenovan prof. Tadej Smečniklar zaradi svojih zaslug za Jugoslovnsko Encyklopedijo in za svoje delovanje na kulturnem polju Jugoslovanov.

»Novi Akordi.«* Do ustanovitve »Novih Akordov« ni imela posvetna glasbena umetnost na Slovenskem nobenega pravega središča. Bilo je seveda tu prej mnogo pridnih delavcev na glasbenem polju, ali delo je bilo razcepljeno, razdrobljeno, posamezni umetniki niso bili med seboj skoraj v nikakem stiku, hodili so samotno vsak po svojem potu in mnogo je bilo mladih, krepkih talentov, ki se v taki dezorganizaciji niso mogli uveljaviti ter so ostali široki javnosti malodane popolnoma neznan. Količkaj celoten pregled razvijanja in napredovanja glasbene umetnosti je bil nemogoč. Kar se je godilo v tujini, so zvedeli posamezniki le slučajno iz tujih listov, kar pa se je godilo doma, iz kritik in referatov, ki po večini niso bile kritike, niti referati. V tej zmedbi, v tem pomanjkanju dolčnih smotrov in javnih smotrov je bila nevarnost za umetnike, da se disgustirajo v svojem stvarjanju, za umetniško življenje samo pa nevarnost, da pade v mrtvilo, ki je obenem nazadovanje. Vsi, ki jim je bil resen napredek umetnosti pri srcu, so občutili živo potrebo glasbene revije, skupnega glasila, ki bi naj bilo slovenski glasbeni umetnosti nekako to, kar je bil leposlovni literaturi »Zvon« in upodabljaljoči umetnosti Jakopičev paviljon. Ustanovitelji »Novih Akordov« so se dobro zavedali, da bo za tako podjetje treba težkih in obilnih žrtev. In res jih je bilo mnogo več, nego priznanja in hvaležnosti. Zakaj pris na Slovenskem je že tako, da pride na enega delavca dvanajst nergačev. Ali sad žrtev in truda je enajst letnikov »Novih Akordov«, bogata zakladnica slovenske glasbe, verno ogledalo njenega razvoja v enem desetletju. Izdajatelj revije so se bili koj spočetka ognili nevarnosti, da bi napravili iz nje glasilo ene same, strogo opredeljene umetniške struje, te ali one glasbene korporacije, ali celo kake posamezne klike. Hoteli so jo imeti in obdržati tako, kakršna je bila potrebna in kakršna edina ima v naših tesnih slovenskih razmerah pravico do življenja: biti mora tribuna, raz katero govori svobodno vsak umetnik, ki zna govoriti. Da se je to načelo strogo izvajalo, dokazujejo že imena umetnikov, ki jih srečavamo v teh enajstih letnikih. — Glasbenemu delu »Novih Akordov« so izdajatelj pripojili še glasbeno revijo, ki bi naj podajala pregled glasbenega stvarjanja in življenja doma in v tujini, prinašala je teoretične razprave ter (kar je bilo za naše kraje predvsem potrebno) gojila glasbeno kritiko, ki bi bila zares strokovna, poštena in brezobzirna kritika. Ta priloga je pisana s toliko ljubeznijo do umetnosti, tako živo in temperamentno, da mora zanimati tudi gluhega lajka. Še do nedavna je bila naša glasbena kritika na lice podobna navdušenim polnočnim poročilom o pevskih veseljih, združenih s plesnim venčkom. »Novi Akordi« so že s prvim letnikom svoje priloge krepko posegli v to škodljivo, naravnost nemoralno plitvost ter so v kratkem času priborili veljavno besedo resni, umetniški kritiki. — Če bi se zgodilo, da bi »Novi Akordi« zaradi malobrižnosti občinstva morali utihniti, bi bil to naravnost padev znak za slovensko glasbeno umetnost, bili bi kmalu spet tam, v tisti dezorganizaciji in v tistem mrtvilu, kakor pred enajstimi leti. Naročevanje »Novih Akordov« pač ni nikako prisiljeno podpiranje umetnosti, ali kakšna takojimenovana narodna dolžnost; kdor jih ima, ve dobro, da je več prejel, nego dal!

Politiški pregled.

* Avstrijska justica. Znano je, da je bilo v sedanjih kritičnih časih kaznovanih več oseb na več dni, tudi tednov, da, eden v Ljubnem na Gornjem Štajerskem celo na šest mesecev zapora, ker so klical: »Živijo Srbija!« Sedaj pa je okrožno sodišče v Hebu oprostilo nekega delavca, ki je istotako klical: »Živio Srbija!« z temeljivijo, da ta klic ni delikt, ki bi se moral sodnijsko kaznovati, temveč je to le od okrajnega glavarstva obsojeno dejanje.

* Deželnozborska volitev na Kranjskem. Pri dopolnili deželnozborski volitvi

* »Novi Akordi.« Zbornik za vokalno in instrumentalno glasbo z »Glasbeno — književno prilogo«. XII. letnik. Naročnina za celo leto K 10, za pol leta K 5. Uprava in založništvo: L. Schwentner v Ljubljani.

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

v mestni kuriji Radovljica-Kamnik-Tržič je zmagal kandidat S. L. S. dr. Vinko Gregorič s 362 glasovi proti nar. napr. kandidatu notarju Marinčiču, ki je dobil 200 glasov. Dosedaj je bil ta mandat v naprednih rokah. Zmagaja S. L. S. je bila že vnaprej zagotovljena, ker je zaradi izpremenjene deželnozborskega volilnega reda prišlo v to mestno kurijo okoli 200 kmečkih glasov.

* **Goriški deželni zbor**, Z Dunaja poročajo, da se pogajanja med slov. in laškimi klerikalci glede dež. zbora še vršijo, razbila pa da se je zahteva slov. klerikalcev, da bi imeli iz svoje srede deželnega glavarja. — Centralna vlada je deželni zbor razpustila.

* **Edino pravo!** V čeških listih čitamo, da je izvrševalni odbor češke krščansko-socialne stranke (frakcija bratov Myslivec) sklenil, da — preneha. To je bilo edino pametno, kar je mogel storiti. Ta stranka je namreč temeljila na programu dunajskih krščanskih socialcev in se je v tej stranki tudi uveljavljala. Čehi niso Slovenci in češke razmere niso slovenske razmere. Po nemškonskonalnih orgijah dunajskih krščanskih socialcev, po njihovem divjanju proti češkim šolam in celo proti verskim potrebam dunajskih Čehov je v češki javnosti nemožen, kdor bi ostal v kakršnemkoli kontaktu s takimi, pa bilo tudi »krščanskimi« sovravniki češkega imena. Brata Misevec vesta to in zato je smatrati njih korak kakor čin modrega in previdnega egoizma. Tako »krščanstvo«, ki ne pozna pravičnosti, vstrpljivosti, tolerance in ljubezni! Mogoče je le na Dunaju in na — Kranjskem.

* **300 milijonov** vrnjenosedaj mobilizacija v Bosni in Galiciji.

* **Pomnožitev vojaštva v Nemčiji in Rusiji.** Po novi vojaški postavi pomnoži Nemčija svoje vojaštvo za 4000 častnikov, 15.000 podčastn. in 117.000 mož. Rusija pa pomnoži še letošnje jesen število svojega vojaštva za 115.000 mož.

* **Iz Pariza** javlja Agence Havas, da zbuja med prebivalstvom posebno pozornost obvestilo vlade, da hoče na javnih ljudskih šolah pouk v veronauku fakultativno urediti.

* **Na znanje** misli uvesti avstrijska država z letom 1917 monopol, s čimer bi se državne finančne razmere reorganizirale.

* **Pastirski list škofa v Cremoni** obrača ta čas pozornost javnosti nase. V istem pravi 80letni starček škof Bonomelli med drugim: na božanstvo v cerkvi se je tekom časa nabralo mnogo, da celo dosti nesnage, da je čisti izvir evangelijskega skaljen po človeški roki. Nadalje omeji Bonomelli nezmotljivost papeža v zadevah cerkvene politike. Verniki ne smejo zamervati cerkve s politiko njenih voditeljskih organov. Dogmam se moramo pokoriti, ker so od Boga, v ostalem pa naj vlada prostost, osobito med laiki! Kleriki se vojske s posebno disciplino. Kar se tiče dalje sovrastva med cerkvijo in državo (Italijo), pravi dalje pastirski list, to dostikrat povzroča, da se človek za oba faktora ne more navdušiti. Škoda od tega imajo cerkev. Kdo je tega kriv, škof noče povedati, ker ve, da bi povedano moral tiščokrat ponoviti... Nezadovoljni elementi v Vatikanu zahtevajo nad škofovim izobčeneje.

* **Odprava tlačanstva v Rusiji.** Dan 3. marca je za življenje Rusije zgodovinskega pomena. Za vladanja carja Aleksandra II. je bila izvedena v Rusiji velika socialna reforma: odprava tlačanstva. To se je zgodilo dne 3. marca 1861. Aleksander II. je izvedel to modro reformo, vedoč, da s tem izzove proti sebi tako plemstvo kakor veliko posestvo. Ali kakor vladar moderne dobe je hotel rajši posnemati zgled napredka zapadnih držav ter dvigniti kulturno in socialno milijone ruskega kmetstva, nego da bi ustreljal egoizmu kmetih posestnikov. S tem svojim delom je Aleksander II. zaslužil, da ga zgodovina ohrani, če ne že kakor velikega, pa vsaj kakor modrega in vestnega vladarja.

* **Jubilej ruske dinastije.** Preteklo je 300 let, odkar vlada mogočno rusko državo danšajna ruska dinastija. V hudih stiskah je bila leta 1613. ruska kraljevina. Poljaki so zasedli Moskvo ter takorekoc že popolnoma uničili rusko državo. Vendar pa se je končno Rusom posrečilo premagati Poljake in jih pognati iz Moskve. Nato je izvolil zbor odposlancev ruskega naroda za vladarja vseh Rusov Mihaela Feodoroviča iz hiše Romanovov, ki še da-

nes vladajo mogočno Rusijo. Pod to rusko dinastijo se je Rusija mogočno razvijala. Iz majhnih početkov se je razvila država ki sega dandanes od Baltičkega morja do Tihega morja. Ruski glas upoštevajo vse velesile. Da je napredovala Rusija v teh letih mogočno tudi na kulturnem polju, o tem pričajo imena Turgenjev, Dostojevski, Tolstoj itd., dela so že skupna last vseh kulturnih narodov. Tudi na gospodarskem polju je Rusija dokaj napredovala. Seveda ta vsestranski napredek ni izključna zasluga ruskih vladarjev, ampak je posledica telesne in duševne moči ruskega naroda. Vendar pa je zgodovinska resnica, da so bili za napredek ruske države nekateri vladarji odločilni. Pomislimo le na Petra Velikega, Katarino II., Nikolaja I., Aleksandra II. Sedanji car Nikolaj II. je proslavil tristoletni jubilej svoje dinastije z raznimi dobrodelnimi ustanovami — izdal je v ta namen nad 70 milijonov rubljev. Upajmo, da bo imel ta jubilej tudi za našo monarhijo blagodejne posledice, da se napete razmere med državami kmalu ublaže. Prvi vidni znak izboljšanih razmer bi bil odpust rezervistov, ki ga tako željno pričakujejo vsi narodi v monarhiji.

Obrambni vestnik.

— **Karel Rozina**, znani tajnik c. kr. okrajnega šolskega sveta v Gorici, je izginil in z njim baje tudi nekaj sto denarja. Do sedaj ni za njim nikakega sledu. Pustil je soprogo s štirimi otroki popolnoma na suhem brez denarja. Mož je živel po kavalirsko več na lovu in pri igranju nego v pisarni. Doma je z Dolenjskega in svak bivšega deželnega glavarja Sukljeta. Pravi, da je bil kvitiran nadporočnik, a ker je bil v sovrastvu z dvornim svetnikom, so ga sprejeli v službo, ki bi morala biti **podeljena ljudskošolskemu učitelju**. — »Gorica« in »Primorski list« imenujeta ubeglega Rozino zaščitnika liberalnega bčiteljstva in spravljata z njim v stik tudi člane prejšnjega »naprednega« c. kr. okr. šolskega sveta. Učiteljstvo zavrača ta napad, ker ve, da ni bil Rozina drugega nego sportni lovec z vsemi lovskimi strastmi in prijatelj šumnih zabav s polnimi kozarci. Učiteljstvo mu je bilo deseta briga in to liberalno kakor klerikalno. Bil je pač pravi tip oficirja-dobroživca. Družino je vzgojil v italijanskem zapredku, kar zopet dokazuje njegov »naprednost«. »Tam sem doma, kjer se dobro živi«, je bilo njegovo načelo, ki ugaja pač vsem liberalnim in klerikalnim koritarjem. Napredni učitelji pa hočemo ostati značaj!

Kranjske vesti.

— **Monsignore Tomo Zupan.** Danes obhaja petdesetletnico svojega mašništva monsignore Tomo Zupan. Rodi se je 21. dec. 1839 v Smokuču v Ljubljani je pohajal v normalno in gimnazijo, ki jo je dovršil z odličnim uspehom. V mašnika je bil posvečen 14. marca 1863 ter postal prefekt v Alojzijevišču in suplent na gimnaziji v Ljubljani. Od l. 1868 do 1879 je deloval kot katehet na nižji gimnaziji v Kranju, nato pa je prišel zopet na ljubljansko gimnazijo. S šolskim letom 1904/5 je stopil v zaslužni pokoj po 41letnem zvestem službovanju v šoli. L. 1881 je postal vodja Alojzijevišča, leto pozneje pa član deželnega šolskega sveta; l. 1886 so ga pa izvolili za prvomestnika Družbe sv. Cirila in Metoda, ki ji je načeloval nad 20 let. Od 1885 do 1891 je deloval v občinskem odboru mesta Ljubljane. Zgodaj se je oglašil na slovstvenem polju. Sodeloval je pri Vodnikovem Albumu (1859), pisal pridige za Einspielerjev list »Slovenski prijatelj«, objavljajl članke v »Zgodnji Danici«, ki jo je zadnja leta celo urejeval; za izvestje gimnazije v Kranju je sestavljal dva zanimiva zgodovinska spisa »Cerkve sv. Klemenca in sv. Ingenuina in Albinina«, 1871, in »Črtice iz življenja dveh kranjskih rojakov«, 1874. V »Ljubljanskem Zvonu« je s pesniškim zanosom popisal Prešernovo mladost. Za knjižnico Družbe sv. Cirila in Metoda je sestavljal navdušen slavosten spis »Naš cesar Franc Josip I.« L. 1905 je izdal svoje krasne »Propovedi«. Kot pisatelj se Zupan odlikuje po markantnem slogu. Kot dolgoletni učitelj je mladino vsekdar vnelal za učitelja in blago ter netil v njej domovinsko ljubezen. Kot predsednik Družbe sv. Cirila in Metoda si je pridobil velikih zaslug za razvoj sloven-

skega šolstva. Kot vnet čestilec Prešernov nam je pojasnil marsikatero stvar iz njegovega življenja in delovanja in ustanovil na svojem domu na Okroglem naravnost »Prešernov muzej«. Tega odličnega moža je škof dr. Jan. Zlatoust Pogačar leta 1882. imenoval za pravega konzistorialnega svetnika, papež Leon XIII. mu je podelil l. 1899. čast svojega tajnega komornika z naslovom monsignore in cesar ga je odlikoval s Franc-Joževoim viteškim redom. Naša želja je, da nam monsignore Zupan ostane še mnogo let čil in zdrav, da nam pokloni še dve knjigi, ki ju smatra za svoje življenjsko nalogo namreč živitopis blagega škofa Pogačarja in živitopis pesnika Prešerna.

— **Ljubljansko učiteljsko društvo** vabi tem potom svoje p. n. člane na redni občni zbor, ki bo v sredo, dne 19. marca, ob enajstih dopoldne, v Učiteljski tiskarni, z običajnim dnevnim redom.

Ljubljana, 8. marca 1913.

J. Dimnik, t. č. predsednik.

V. Sadar, t. č. tajnik.

— **Ljudsko šolstvo.** Imenovani so: Ivana Zupanc-Bregar, Velike Poljane; Ana Somrak, Vel. Lašče; J. Ferjan (nadučitelj) in E. Zupančič, Dvor; Marija Kramer, Igavas pri Ložu; Jož. Jalen, Koroška Bela; Vrhinja Suša, Kranjska gora; M. Veselič, Zofija pri Vipavi; Roza Pichler, Rateče; Jožef Verbič (nadučitelj) in Matilda Jager-Verbič, Dol. Karteljevo; Frančiška Gabrovšek, Hotedružica; Viktor Sotenssek, Igavas. — Nadučitelj Fer. Kalinger v Tržiču je dobil naslov ravnatelja.

— **Srednješolstvo.** Stalno je nameščen dr. Valentin Eucher na c. kr. višji realki v Ljubljani.

— **Umrl je** po kratki boleznj strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu Anton Planinšek v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandijah pri Novem mestu. Pred nastopom službe na Grmu je bil pokojni tudi nekaj časa popotni učitelj za kmetijstvo v Sežani. Blag mu spomin!

— **Knezoškoijska zasebna gimnazija v Št. Vidu** je dobila za leto 1912/13 pravico javnosti in pravico, da sme izdajati državnoveljavna zrelostna izpričevala.

— **Umrl je** dne 8. t. m. tov. Edmund Lachainer, strokovni učitelj na meščanski šoli v Postojni. Bil je blaga in poštena duša. Naj v miru počiva!

— **Südmarka na Kočevskem.** Kako nemško brambno društvo Südmarka dela in koliko naredi za ponemčurjenje Slovencev na Kočevskem, je razvidno iz sledečega: Neki nemški posestnik iz Spodnjega Loga je prosil pri Südmarki 50 K podpore, da bi mogel plačati obresti. Südmarka mu je dala podporo v celem zaprosenem znesku. Dalje je dala centralno vodstvo Südmarke podružnici v Kočevju na razpolago 2000 K za pokritje nujnih narodnostnih potreb in je obljubilo še nadaljne dotacije. Mimogrede omenjamo subvencijo Südmarke, ki jo je dala podružnici Kmetijske družbe v Kočevju v znesku 600 kron. Nemški Schulverein je dal v zadnjih štirih tednih nad 600 K podpore za nemške učitelje in za nemške šole na Kočevskem. — Südmarka je razposlala po občinskem uradu mesta Kočevje na vse kočevske nemške občinske uradne poziv, da poročajo, koliko nemških posestev je v zadnjih desetih letih prešlo v slovenske roke.

Štajerske vesti.

— **Iz šole.** Na štirirazredni mešani ljudski šoli, III. plač. razred, v Majšpergu pri Ptujju je razpisano mesto učiteljice. — Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Venčeslavu pri Slov. Bistrici, II. plač. razred, je razpisano definitivno mesto učitelja. Prošnje do 25. marca. — Na triirazrednici v Rogški Slatini, I. plač. razred je razpisano mesto učitelja in učiteljice. Prošnje do 31. marca. — Provizorična učiteljica v Trbovljah-Vode, Marija Lipovšek, je imenovana za definitivno učiteljico istotam.

— **Ravnateljstvo deželne gluho-nemnice v Gradcu** razpošilja vsako leto ta čas pozive vsem šolskim vodstvom — seveda samo v nemškem jeziku — na naznanjajo gluho-nemne otroke, ki so to in to leto rojeni, iz dotičnih šolskih okolišev. V pozivih so dnevi preizkušnje za take otroke za Gradec določeni za datum, dočim se za gornji in spodnji Štajer naznanjajo po časnikih tako čas, kakor tudi kraj vzprejemnih izpitov. To postopanje

je očitno jako nerodno, zakaj šolski voditelji, oziroma prizadete stranke vendar ne morejo od tega časa naprej vsak dan po časnikih iztikati za tem naznanilom, vprašanje je le pa še, ali ima stranka vobče kak časnik in ali tudi vsi na Štajerskem izhajajoči časniki dotično naznanilo prinesejo. Sicer pa ta deželni, torej za obe narodnosti v deželi določeni zavod nima za nas Slovence prav nobenega pomena, ker je pouk tudi za slovensko dečo nemški. To stvar urediti, je dolžnost naših slovenskih deželnih poslancev.

— **Deželni šolski svet štajerski** naznanja, da se bodo letos vršile uradne okrajne učiteljske konference; kakor znano, jih lani ni bilo.

— **Mal popravek.** »Tovarišev« korektor (naj mi odpusti tukjo!) mora biti stražanski jurist (zopet tukja!) Prosim, brez zamere! V Fischerjevem nekrologu (presneta tukja!) sem zapisal, da sem prišel iz zaprtega hrastniškega »grabna«; a on mi popravi tako, da sem prišel iz zaprtega hrastniškega jarka. V Hrastniku je res več zaprtih jarkov, ki smo jih nekdanji kofiti pristni tudeški paglavci radi oblažili; toda iz takega jarka jaz nisem prišel, ampak iz ljubega mi zakajenega hrastniškega »grabna« ali recimo, iz hrastniške dolinice, a iz jarka pa ne! Franc Brinar.

— **Učiteljski krožek** je priredilo svetinjsko, runečko in miklavčevsko učiteljstvo v nedeljo, 2. marca, v gostilnici Petovar in Rajh v Jeruzalemu, obenem pa smo obhajali odhodno toev. Franca Karbaša, ki nas vrkatkem zapusti. Kot goste smo imeli priliko pozdraviti iskrene prijatelje šole in učiteljstva, gg. St. Simonič in Iv. Rana, obč. iz Ivanjkevec. Pomenila nas je tudi naš rojak g. I. Zabavnik, vinarški nadzornik iz Trsta. Svojo odsotnost so opravičili učiteljica ga. A. Trstenjakova, nadučiteljica M. Salamun in šolski ogle-da g. L. Petovar, kar smo vzeli z obžalovanjem za znanje. Vrsto govorov je otvoril tov. L. Šijanec, poudarjajoč, da so taki učiteljski sestanki v sedanjih vlekritičnih časih, ko smo takorekoc navezani sami nase, velevažni in potrebni, ker nam nudijo priliko, da se v prijateljskem razgovoru pomenu o naših težnjah ter neprisljuno razmotrivamo najrazličnejša stanovska in druga vprašanja. Tov. Fridolin Čokl iz Armeča je za tem v vznesenih besedah govorel o učiteljski vzajemnosti, v ostalem pa je vztrajno skrbel za humoristični del tega sestanka pa tudi njegov izvrstni pevski organ smo občudovali; posebno so ugajali »Planinski zvoki«. Lepi so bili tudi dueti ge. A. Šijančeve in gđ. Meškove. Preden smo se razhajali, se je v imenu nas vseh poslovila z genljivimi besedami gđ. Grobmanova od poslavljajočega se tov. Karbaša, za kar se je on primerno zahvalil, zatrjujoč, da nas vedno ohrani v dobrem spominu.

Goriške vesti.

— **Razpis gospodinjkega natečaja** na deželni kmetijski šoli v Gorici. Deželni odbor objavlja: Z aprilom t. l. se otvori na deželni kmetijski šoli gospodinjki tečaj. Namen tečaja je izobraziti dekleta v racionalnem in cenem gospodinjstvu. V gospodinjki tečaj, ki traja 5 mesecev, se sprejmejo dekleta z Goriško-Gradiščanskega, ki so dopolnila 16. leto starosti in ki pripadajo kmetiškemu stanu. Obiskovanje tečaja je brezplačno za ubožne družine, proti plačilu pa za tiste, ki so v stanu plačati. Za plačnice se določi prehranitina 20 kron mesečnih. Deželni odbor si pridržuje, da morebiti dovolj obiskovanje tečaja tudi po polovični prehranitvi. Prosilca morajo predložiti prošnje za sprejem v tečaj potom zupanstva na deželni odbor do 26. marca 1913. Prošnje naj se opremijo s: 1. krstnim listom, 2. ljudsko-šolskim izpričevalom, 4. izpričevalom o zdravni telesni konstituciji.

— **Za ravnatelja v osmem činovnem razredu** je imenovan voditelj ekspoziture za profesionalni pouk v Gorici prof. Renato Penso.

— **Pomanjkanje učiteljstva.** V gradiščanskem okraju učiteljstva, v pomanjkanje ljudsko-šolskega učiteljstva. — V Furlaniji je torej pomanjkanje učiteljstva, medtem ko je na sicevski strani dežele mnogo učiteljskih oseb brez službe.

— **Nemci v Gorici** se potegujejo za to, da se c. kr. drž. nemška gimnazija